

Kadernota 2022-2025

INHOUDSOPGAVE

A. CONTEXT EN UITGANGSPUNTEN	5
B. ONTWIKKELINGEN PER PROGRAMMA	7
PROGRAMMA 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING.....	8
PROGRAMMA 1: VEILIGHEID	12
PROGRAMMA 2: VERKEER EN VERVOER.....	13
PROGRAMMA 3: ECONOMIE.....	14
PROGRAMMA 4: ONDERWIJS.....	15
PROGRAMMA 5: OPENBAAR GROEN, SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	16
PROGRAMMA 6: SOCIAAL DOMEIN	17
PROGRAMMA 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	18
PROGRAMMA 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN STEDELIJKE VERNIEUWING	19
C. ONTWIKKELING FINANCIËEL MEERJARIG PERSPECTIEF.....	20
VERMOGENSPOSITIE EN WEERSTANDSRATIO	23

Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2021. Deze kadernota maakt deel uit van de Rozendaalse P&C-cyclus bestaande uit de kadernota, de programmabegroting, tussenrapportages en de jaarstukken (de programmarekening). De programmabegroting en de jaarstukken zijn wettelijk verplichte documenten. Deze kadernota is dat niet. Wel schrijft de Financiële verordening voor dat het college de uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarenbegroting en een actualisatie van het financieel meerjarig perspectief aan de raad voorlegt en eventueel ook voorstellen voor (nieuw) beleid.

Doel en opzet

Doel van de kadernota is om de kaders vast te stellen die voor het opstellen van de begroting over 2022-2025 leidend zijn voor het college. Het betreft daarmee de kaders voor de weging bij het opstellen van de begroting. De kadernota is dus een nota op basis waarvan college en ambtelijke organisatie de begroting verder uitwerken. De kadernota geeft aan op welke in- en externe ontwikkelingen de gemeente moet inspelen en wat dat voor het financiële beeld betekent.

Deze Kadernota is van andere opzet dan in voorgaande jaren. Dat betreft zowel de vormgeving van dit document alsook het proces dat tot dit document heeft geleid. Aanleiding daartoe is onder meer de ambitie om de gemeenteraad sterker te positioneren in zijn budgetverantwoordelijkheid. Door zelf te besluiten over de vast te stellen kaders voor de begroting zetten we een stap om de raad 'aan de voorkant' grip te geven om zijn kaderstellende rol goed uit te kunnen voeren.

Daarnaast zorgt deze nota ervoor dat de raad actief gevoed wordt op de relevante ontwikkelingen voor de gemeente Rozendaal. Ook in het licht van de naderende verkiezingen heeft deze nota daarmee een belangrijke functie. In de voorbereiding heeft een brede inventarisatie plaatsgevonden van ontwikkelingen die de komende jaren relevant zijn voor Rozendaal op de onderscheiden programma's. Meer daarover wordt vermeld in de Bijlage 1 Opbrengst brede inventarisatie.

Meerjarenperspectief

Vanwege het verkiezingsjaar 2022 hebben wij gekozen voor behoedzame uitgangspunten voor deze kadernota. Daarop wordt nader ingegaan in het onderdeel Context en uitgangspunten. Deze uitgangspunten volgend komen we tot een licht positief meerjarig begrotingssaldo (zie consolidatie op p.20 en verder).

Het meerjarig saldo op basis van deze relatief beleidsneutrale nota ziet er als volgt uit:

	2022	2023	2024	2025
Meerjarig begrotingssaldo	346	4.686	11.664	2.753

Opbouw en leeswijzer

De indeling van deze nota sluit ten behoeve van de herkenbaarheid aan bij die van de begroting en de jaarrekening. Bij de kadernota gaat het evenwel om een hoofdlijnennotitie waarin de (belangrijkste) ontwikkelingen sinds het opstellen van de begroting en het eventuele financieel effect daarvan op worden vertaald naar een gewijzigd financieel meerjarig perspectief. Het is daarmee een stuk korter dan begroting en jaarrekening.

De kadernota bestaat uit drie onderdelen:

A. Context en uitgangspunten

Hierin wordt de uitgangspositie beschreven: waar staan we als Rozendaal? Van daaruit wordt geijkt welke ontwikkelingen impact hebben op de meerjarenprogrammabegroting 2021-2024) en ook met welke uitgangspunten keuzes worden gemaakt;

B. Programma-ontwikkelingen

Een beschrijving en waardering van relevante ontwikkelingen per programma (op basis van genoemde context en uitgangspunten) die aanleiding geven voor wijzingen in de meerjarenprogrammabegroting;

C. Het financieel meerjarig perspectief

De financiële doorrekening met consequenties van de onderdelen A en B.

A. Context en uitgangspunten

Context: 2022 is een overgangsjaar

Deze kadernota overlapt de periode van gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en de vorming van een nieuwe college nadien. Wij kiezen daarom voor een relatief beleidsneutrale kadernota en zien 2022 nadrukkelijk als een overgangsjaar. Daarbij is het doel om de financiële huishouding zo goed mogelijk 'over te dragen' aan het volgende college. Het huidige college wil daarmee allerminst de indruk wekken dat er na 2022 weinig meer is te doen. Integendeel, maar wij willen als college niet over 'ons graf regeren'. Bijlage 1 geeft een beeld van onderwerpen die volgens dit college het verdienen om in de jaren na 2022 opgepakt te worden.

De vastgestelde meerjarenbegroting 2021-2024 is de basis voor deze kadernota. Inmiddels hebben er verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden die invloed hebben op het meerjarenperspectief. Voorbeelden hiervan zijn de begroting VGGM en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Dit maakt bijstelling van de vastgestelde meerjarenbegroting noodzakelijk. Op welke onderdelen die ontwikkelingen aanleiding zijn voor bijstelling staat per programma beschreven. We beschrijven daarbij in welke mate de ontwikkeling onvermijdelijk is, of waarom bijstelling gewenst is.

Uitgangspunten

Tegen de achtergrond van 2022 als overgangsjaar hanteren wij voor de kadernota de volgende uitgangspunten voor de begroting 2022:

1. Het uitvoeren van bestaand beleid en het voldoen aan wettelijke verplichtingen;
2. Alleen bedragen opnemen voor 'nieuwe' of hogere structurele uitgaven indien deze onvermijdelijk zijn;
3. Extra incidentele uitgaven waar geen dekking voor is binnen programmabudgetten financieren uit de reserve;
4. De basis op orde brengen in de organisatie conform beheergemeente 2.0;
5. Het presenteren van een sluitende meerjarenbegroting;
6. Belastingverhogingen alleen overwegen als eventuele bezuinigingen of ombuigingen niet zorgen voor een sluitende meerjarenbegroting;
7. Conform voorstellen in onderdeel B van deze nota begroten;
8. Voor het overige de financieel-technische uitgangspunten hanteren die in bijlage 2 zijn vervat.

Toelichting op uitgangspunten:

Ad 1. Het uitvoeren van bestaand beleid en het voldoen aan wettelijke verplichtingen

Anno 2021 vraagt het uitvoeren van bestaand beleid en wettelijke verplichtingen meer dan 'op de winkel passen'. In een steeds sneller veranderende omgeving verandert een begrip als bestaand beleid in een dynamisch concept. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN). Ons bestaand beleid is dat wij een volwaardige bestuurlijke partner in de regio willen zijn. Als de regio verandert, dan hebben wij volgens ons bestaande uitgangspunt mee te veranderen. Ook voor andere ontwikkelingen zoals de energietransitie, het Klimaatakkoord, de Omgevingswet, de Wet open overheid en de toenemende verantwoordingsverplichtingen (informatieveiligheid, interne controle) geldt dat we hierop in moeten spelen. Dat doen we voor het overgangsjaar 2022 met veelal incidentele maatregelen.

Ad 2. Alleen 'nieuwe' structurele uitgaven die onvermijdelijk zijn

Tal van maatschappelijke opgaven vragen de komende jaren inzet. In het lopende jaar gaan we aan de slag om de voorbereidingen te treffen voor een aanpak op deze thema's (incl. financiële onderbouwing), zodat we daar in 2022 keuzes over kunnen maken. In de aanloop naar 2022 nemen we wel uitgaven op die in de ogen van het college onvermijdelijk zijn. Daarmee bedoelen we dat het onderwerpen betreft die geen uitstel verdienen en die noodzakelijk zijn voor een solide toekomst.

Ad 3. Extra incidentele uitgaven of investeringen zoveel mogelijk te financieren uit de reserve

Voor een optimaal evenwicht is het wenselijk om binnen de exploitatie ruimte te creëren voor investeringen en incidentele lasten. Daarmee blijft immers de reserve het karakter van buffer behouden. We zien echter de komende jaren onvoldoende ruimte om de exploitatie structureel te versterken zonder verstrekkende voorstellen voor bijvoorbeeld ophogen van de belastingtarieven. Met het oog op de verschuivingen in het gemeentefonds is het wenselijk om voor de komende jaren de zeer ruime reserve behoedzaam in te zetten op noodzakelijke ontwikkelingen.

Ad 4. De basis op orde brengen in de organisatie conform beheergemeente 2.0

De ambities om te voldoen aan een hedendaagse beheergemeente 2.0, waaronder meer in control komen, opdrachtgeverschap van uitbestede taken, digitalisering, P&O-beleid en risicomanagement, vragen de komende periode om aandacht. Dit blijkt ook uit de analyse van adviesbureau Hiemstra & De Vries. Dit bureau helpt de organisatie met trainingen, intervisie en coaching voor versterken van het opdrachtgeverschap en om medewerkers te laten leren en ontwikkelen. Hiervoor is structureel ruimte nodig en op sommige gebieden in ieder geval tijdelijk extra capaciteit. Voor zover dat nu al duidelijk en noodzakelijk is (uitgangspunt 2), is dat meegenomen in deze kadernota. Over de organisatieontwikkeling en de eventuele (financiële) impact blijven wij u informeren.

Ad 5. Het presenteren van een sluitende meerjarenbegroting

Niet alleen voor een gezonde balans is een sluitend meerjarenperspectief wenselijk. Ook de provinciaal toezichthouder wenst dit te zien.

Ad 6. Belastingverhogingen overwegen als eventuele bezuinigingen niet zorgen voor een sluitende meerjarenbegroting

Het staande beleid, zoals dat nader is uitgewerkt in Bijlage 2 is dat voor de belastinginzet bij begroting geen andere methodiek wordt gehanteerd dan correctie op inflatie. Indien in het voorstel voor begroting andere keuzes leiden tot een negatief structureel effect, zal Rozendaal daarvoor tijdelijk aanspraak kunnen maken op gelden uit de reserve. Dat dient – bij huidige aannames over ontwikkeling in het gemeentefonds – dan wel geflankeerd te worden door hetzij voorstellen voor taakstellingen of ombuigingen, hetzij voorstellen voor belastingverhoging.

Ad 7. Conform voorstellen in onderdeel B van deze nota begroten

De brede inventarisatie die vooraf is gegaan aan deze nota levert meer inzicht in inhoudelijke opgaven voor de komende periode. Zie daarover hetgeen vermeld is in bijlage 1. Ten aanzien van een aantal opgaven is reservering van een bedrag bij het vaststellen van deze nota wenselijk, omdat deze ontwikkelingen dusdanig concreet en onvermijdelijk, niet uit te stellen of anderszins wenselijk zijn dat daartoe in deze nota voorstellen worden gedaan. Veelal zal het betreffende onderdeel nog onvoldoende hard in een bedrag uit te drukken zijn. In die gevallen heeft het college de opdracht om bij begroting, of daaraan voorafgaand een nadere uitwerking aan de raad aan te reiken.

Ad 8. Voor het overige de financieel-technische uitgangspunten hanteren die in Bijlage 2 zijn vervat

Naast bovengenoemde uitgangspunten gelden een aantal meer financieel-technische uitgangspunten die relevant zijn bij de doorrekening van de begroting.

B. Ontwikkelingen per programma

Voor de toelichting op de inhoudelijke achtergrond bij de programma's wordt verwezen naar de begrotingsteksten. In deze kadernota hanteren we de staande begrotingsindeling, daarmee de door de raad vastgestelde programmastructuur.

In de programma's worden de ontwikkelingen onderverdeeld in 3 categorieën:

1. Autonome ontwikkelingen
Ontwikkelingen die als onvermijdelijk en onuitstelbaar worden gezien en waarvan financieel effect voldoende concreet is om in deze nota uitspraak over te doen ten aanzien van begroting;
2. Nieuw beleid;
Ontwikkelingen waar een grotere mate van keuzemogelijkheid in zit, maar waarvoor het wenselijk is om (ook al markeren we 2022 als tussenjaar) geld voor te reserveren.
3. De geconsolideerde financiële effecten per programma.
Deze consolidatie wordt in onderdeel C. gecumuleerd weergegeven in een overall consolidatie.

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

0.1 Autonome ontwikkelingen

Gemeentefonds; Algemene uitkering

De bijstelling op de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2021 en bevat de mutaties ten opzichte van de septembercirculaire 2020, deze is als basis gehanteerd voor de meerjarenbegroting. Bij begroting zal de dan meest recente inzichten over ontwikkeling van de Algemene uitkering moeten worden vervat.

Op diverse dossiers lopen meer en minder concrete vraagstukken ten aanzien van bijstorting van tijdelijke of meer structurele gelden in het gemeentefonds. Waar dit voldoende concreet is wordt bij het betreffende programma beschreven of een bijschrijving aan de batenkant begroot kan worden. Dat speelt bij:

- Wet open overheid (zie verderop Programma 0);
- Wijziging gemeentewet ten aanzien van interne controle (zie verderop Programma 0);
- Jeugdwet (zie programma 6, Sociaal Domein).

Bij een aantal wettelijke ontwikkelingen is nog onvoldoende duidelijkheid óf en in hoeverre het rijk gaat financieren voor wetswijzigingen. In die gevallen wordt conform advies van de VNG geen voorstellen gedaan. Wel zal in de periode tot begroting bij gewijzigde situatie de dan voorziene financiering als uitgangspunt worden gehanteerd voor begroting. Dat speelt bij de volgende onderdelen:

- Beschermd wonen en de Wet inburgering (beiden programma 6 Sociaal Domein);
- Verplicht integraal huisvestingsplan (programma 4 Onderwijs);
- Klimaatakkoord en eventuele wijziging Energiewet (Programma 7 Volksgezondheid en milieu);
- Omgevingswet (Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ontwikkeling en Stedelijke vernieuwing).

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Voor begroting uitgaan van meest recente inzichten (septembercirculaire) voor de Algemene uitkering;

Gemeentefonds; Herijking verdeelmodel

Het verdeling van de gelden via het gemeentefonds wordt door de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Financiën herijkt. Dit heeft mogelijk een zeer voordelig effect op onze meerjarenbegroting, tot aan een mogelijke toename in het gemeentefonds van een € 450.000 jaarlijks. Het Rijk heeft een ingroeimodel voor ogen dat voor Rozendaal leidt tot de volgende financiële effecten:

De herverdeling is nog niet definitief vastgesteld. Er bestaat hierdoor een onzekerheidsmarge over de vraag hoe groot het effect zal zijn. We achten het voldoende veilig om te begroten aan de hand van het nu gepubliceerde ingroeipad, startend met van € 15 per inwoner per jaar vanaf 2023 (in de tabel € 25.500). Wij verwachten dat bij de vaststelling van de begroting meer duidelijk is over daadwerkelijke effecten, maar achten – in lijn met advies van VNG onderstaande voorzichtigte aanname passend als uitgangspunt voor begroting:

0	2022	2023	2024	2025
Algemene uitkering (stand meicirculaire)	75.945	75.105	74.278	140.400
Herverdeling gemeentefonds		25.500	51.000	76.500

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Uitgaan van meerjarig positief effect herverdeling, zoals geschetst in bovenstaande tabel.

Stelpost inflatie jaarschijf 2025

Ten aanzien van het positieve bedrag van € 141.000 in 2025 bij de algemene uitkering moet aangetekend worden dat deze ook een component voor compensatie van inflatiestijging bevat. Aan de uitgavenkant moeten we daar ook rekening mee houden voor het jaar 2025 omdat dit een nieuwe jaarschijf in het financieel perspectief is.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Bij begroting voor 2025 €45.000 opnemen als stelpost voor inflatie.

Organisatieontwikkeling; digitalisering

De taken in het i-domein zijn de afgelopen jaren gegroeid in omvang en complexiteit. Denk aan de eisen rondom informatieveiligheid en privacy, maar ook in voorbereiding op nieuwe wetten, zoals de komende Wet open overheid. De organisatie is daar onvoldoende in meegegroeid. We lopen daardoor risico's ten aanzien van bedrijfscontinuïteit, informatieveiligheid en het niet-voldoen aan overige wettelijke verplichtingen, waaronder privacy en archivering.

In aanloop naar begroting wordt deze grote opgave nader uitgewerkt in een concreet plan van aanpak. Het gaat daarbij niet alleen om het op orde brengen en houden van de basis in het brede i-domein, maar ook om het slim anticiperen op diverse wettelijke ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Daarbij moet in ieder geval gedacht worden aan:

- Wet open overheid (Woo, inwerkingtreding voorzien in 2022);
- Wet elektronische publicaties (Wep, inwerking getreden op 1 januari 2021);
- Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv, inwerkingtreding voorzien medio 2022).

Echter om te kunnen voldoen aan die nieuwe wettelijke verplichtingen is modernisering van de organisatie noodzakelijk. Dat speelt op het vlak van de werkprocessen. Deze zijn nu nog standaard op papier, maar dienen om te schakelen naar digitale werkprocessen. Daarnaast gaat het om zaken als:

- Het moderniseren dienstverlening; vernieuwen website met digitalisering van de dienstverlening (DigiD);
- Het verder uitbesteden van ICT-taken;
- Het inrichten van het interne opdrachtgeverschap in het brede i-domein (informatievoorziening, privacy en informatieveiligheid).

De kosten die we op dit moment concreet meerjarig kunnen voorzien zijn:

	2022	2023	2024	2025
Wep/digitoegankelijkheid	-5.000	0	0	0
Wet open overheid (Woo)	-28.852	-30.682	-30.682	-30.682
Website/DigiD	0	-14.000	-14.000	-14.000
Digitalisering (o.a. post- en archief)	-24.500	-24.500	-24.500	-24.500

Daarnaast worden er op verschillende vlakken incidentele kosten en investeringen voorzien. Bij het opstellen van deze nota is de inschatting is dat voor de financiering van deze grote opgave dekking wordt gevonden in het rijksbudget Woo, in combinatie met de gelden die in de reserve digitalisering zitten. Vanwege omvang en belang worden de bedragen hier ter indicatie gepresenteerd. Echter een nadere doorrekening is vereist, alsmede raadsbesluitvorming over de voorgestelde planmatige aanpak. Ten aanzien van de structurele kosten voor de inrichting van een digitaal post en archiefsysteem (uitvoering 2021), alsook over de meerjarige digitaliseringsagenda worden afzonderlijke voorstellen aan de raad gedaan waarbij ook uitgangspunten voor begroting ten aanzien van de meerjarige effecten wordt voorgelegd.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Begroten in overeenstemming met nadere raadsvoorstellen digitaal post en archief-systeem en meerjarige digitaliseringsagenda.

Organisatieontwikkeling; versterking van interne controle

Bij onder meer het project De Del, maar ook ten aanzien van aanbestedingsprocessen en de interne controle Jeugd en Wmo is aan het licht gekomen dat Rozendaal stappen moet zetten om de interne controle beter te organiseren. Daar komt bij dat op basis van een aankomende wijziging van de Gemeentewet het college (mogelijk al per 2021) verplicht wordt om bij de jaarrekening een rechtmatigheidsverklaring te kunnen overleggen ten

aanzien van de uitgaven. Dit vergt een aanscherping van de interne controleprocessen en versterking van de controlefunctie, alsook een aanscherping van en aanvulling op staande afspraken met uitvoerende partners, waaronder in het bijzonder de gemeente Rheden. Deze incidentele en structurele kosten worden voorsnog niet door het rijk vergoed. Via extern advies is onderstaande kostenraming gemaakt, waarbij met name in de eerste jaren een flinke investering noodzakelijk is. Wel wordt een terugverdieneffect verwacht door teruglopende accountantskosten en door efficiëntere controleprocessen.

	2022	2023	2024	2025
(meer)kosten interne controle	35.000	25.000	23.000	19.000

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Bovengenoemde meerjarige kostenontwikkeling opnemen voor versterking van interne controle;
- ❖ Deze aannames bij begroting actualiseren indien daar aanleiding voor is.

Organisatieontwikkeling; inhuur derden

Op een aantal vlakken zien we dat kritische kwetsbaarheden (ook meerjarig) met externe inhuur onvoldoende vanuit bestaand budget kunnen worden opgevangen. Het gaat daarbij om ondersteuning HRM (gedurende het gehele jaar), inhuur op financiën (met name ten aanzien van extra dienstverlening financiële administratie rondom de jaarrekening) en een versterking van de flexibele schil voor inzet bij ziekte. Meerjarig ziet dat er als volgt uit:

	2022	2023	2024	2025
Inhuur HRM	12.000	12.000	12.000	12.000
Inhuur financiën	8.000	8.000	8.000	8.000
Flexibele schil (Inhuur wegens ziekte)	5.000	5.000	5.000	5.000

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ In de begroting bovengenoemde meerjarige kostenontwikkeling opnemen ten behoeve van inhuur HRM, inhuur Financiën en flexibele schil;
- ❖ Deze aannames bij begroting actualiseren indien daar aanleiding voor is.

Renovatie lift

De lift in het gemeentehuis is end of life en dient naar de norm en veiligheidseisen te worden gereviseerd. De meerjarige meerkosten die dit met zich meebrengt bedragen vanaf 2023 € 2.800.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ De benoemde meerkosten voor de lift ten bedrage van € 2.800 opnemen vanaf 2023.

0.2 Nieuw beleid

Samenwerken in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN)

Met een regionale agenda geven de deelnemers in de GMRAN vorm aan de versterkte regionale samenwerking. Hierin staat de ambitie voor kwalitatieve groene groei in de regio. De bestuurlijke opgaven uit de agenda overstijgen de gemeentegrenzen van Rozendaal en hebben impact op onze inwoners, die immers ook afhankelijk zijn van een prettige regionale leefomgeving.

De agenda bestaat uit de volgende opgaven:

1. Verbonden regio: duurzame oplossingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, openbaar vervoer en voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

2. Productieve regio: versterken van innovatie van bedrijven, meer werkgelegenheid, passend werk voor meer mensen.
3. Circulaire regio: zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten voor toekomstbestendige regio.
4. Ontspannen regio: duurzaam toerisme, complete voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.
5. Groene Groei regio: balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit.

	Verbonden Regio	Productieve Regio	Circulaire Regio	Ontspannen Regio	Groene Groei Regio	Totaal
Rozendaal bedrag	€ 2.238	€ 1.259	€ 1.396	€ 991	€ 1.275	€ 7.159
Totaal bedrag GMRAN	€ 1.022.000	€ 575.000	€ 637.500	€ 452.500	€ 582.500	€ 3.269.500
Bedrag per inwoner	€ 1,30	€ 0,73	€ 0,81	€ 0,57	€ 0,74	€ 4,15

We zien deze uitgaven als gewenst omdat deze een impuls geven aan een sterke regio. Inwoners van Rozendaal hebben hier direct belang bij – denk aan voldoende woonruimte, werkgelegenheid, duurzame oplossingen, natuur en recreatiemogelijkheden. Wij willen als volwaardige gemeente onze rol nemen in de regio.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ € 9.200 jaarlijks terugkerend opnemen ten behoeve van de vaste bijdrage aan organisatiekosten en voor programmabudget;
- ❖ Programmakosten na definitieve besluitvorming onder de relevante programma's begroten.

0.3 Geconsolideerd financieel effect programma 0

0	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Algemene uitkering (inclusief gelden Woo)	75.945	75.105	74.278	140.400
Herverdeling gemeentefonds	0	25.500	51.000	76.500
Stelpost inflatie 2025	0	0	0	-45.000
Lift renovatie	0	-2.800	-2.800	-2.800
Wep/digitoegankelijkheid	-5.000	0	0	0
Website/DigiD	0	-14.000	-14.000	-14.000
(inhuur) VIC	-35.000	-25.000	-25.000	-19.000
Inhuur HRM	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Inhuur Financien	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Inhuur wegens ziekte/flexibele schil	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Digitalisering	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
Nieuw beleid				
GMR vaste bijdrage	-9.200	-9.200	-9.200	-9.200
Totaal	-22.255	605	25.278	77.900

Programma 1: Veiligheid

1.1 Autonome ontwikkelingen

Crisisbeheersing en Brandweer; verhoogde bijdragen VGGM

De verdeling van de kosten van brandweer binnen de VGGM is gebaseerd op de inbreng van de deelnemende gemeenten van jaren geleden. Deze verdeling heeft een actualisatie. Daartoe zijn een aantal modellen bekeken en heeft in 2020 bestuurlijke afstemming plaatsgevonden. De effecten van de uiteindelijke besluitvorming zijn voor Rozendaal fors nadelig en lopen op tot een verhoging van de bijdrage met ruim € 70.000. Er is een ingroemodel afgesproken om de kosten de eerste jaren te dempen. Daarnaast speelt nog een onderzoek naar de huisvestingskosten. De uitkomsten daarvan zijn nog niet bekend. Een voorstel daarvoor volgt op een later moment.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ Het financieel effect van het uiteindelijke AB-besluit (23 juni 2020) ten aanzien van het meerjarig effect van de nieuwe verdeelsleutel brandweerkosten in de begroting;
- ❖ De meerjarige ophoging van de kosten voor de brandweerpost Ede-stad opnemen;
- ❖ Kosten huisvesting brandweer conform bestuurlijke afspraken begroten.

1.2 Nieuw beleid

We voorzien geen beleidsontwikkelingen die in de periode 2022-2025 intensiveringen behoeven.

1.3 Geconsolideerd financieel effect programma 1

	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Nieuwe verdeelsleutel brandweer	-8.000	-16.000	-24.000	-70.400
Brandweer post Ede-Stad	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Huisvesting brandweer	0	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal	-14.000	-22.000	-30.000	-76.400

Programma 2: Verkeer en vervoer

2.1 Autonome ontwikkelingen

Afschrijvingslasten herstructurering Moestuin

Ten aanzien van de herstructurering zijn de afschrijvingslasten hoger dan initieel beoordeeld. Het betreft jaarlijks een post van € 1.800.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ De afschrijvingslasten herstructurering Moestuin meerjarig ophogen voor €1.800.

2.2 Nieuw beleid

We voorzien geen kosten voor nieuw beleid waarop we in deze kadernota een voorstel voor begroting voor opnemen. Zie verder bijlage 1.

2.3 Geconsolideerd financieel effect programma 2

	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Afschrijvingslasten Moestuin	-1.800	-1.800	-1.800	-1.800

Programma 3: Economie

3.1 Autonome ontwikkelingen

We voorzien geen ontwikkelingen binnen dit programma die onvermijdelijke kosten met zich mee brengen.

3.2 Nieuw beleid

We voorzien nieuw beleid binnen dit programma die kosten met zich mee brengen.

3.3 Geconsolideerd financieel effect programma 3

n.v.t.

Programma 4: Onderwijs

4.1 Autonome ontwikkelingen

We voorzien geen ontwikkelingen binnen dit programma die onvermijdelijke meerkosten met zich mee brengen.

4.2 Nieuw beleid

Bijdrage VVE IKC Dorpsschool onderhoud

Bij de bouw van de IKC Dorpsschool zijn afspraken gemaakt ten aanzien van het onderhoud die in feite hoger blijken te zijn. De meerkosten van de bijdrage die voor dit onderhoud aan de Vereniging van Eigenaren wordt overgemaakt bedraagt € 10.750 jaarlijks. De afspraken betreffende staande verplichtingen. Daarmee zien we ons genoodzaakt deze kosten als onderdeel van de begroting op te nemen. Deze meerkosten zijn vermeld in de eerste Turap 2021.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ De post onderhoudsbijdrage VVE IKC Dorpsschool structureel ophogen met € 10.750.

4.3 Geconsolideerd financieel effect programma 4

	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Bijdrage VVE IKC Dorpsschool	-10.750	-10.750	-10.750	-10.750

Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

5.1 Autonome ontwikkelingen

We voorzien geen ontwikkelingen binnen dit programma die gedwongen kosten met zich mee brengen. Zie verder Bijlage 1.

5.2 Nieuw beleid

Droogteproblematiek en bomenonderhoud

Door de opwarming van het klimaat, maar ook door veroudering wordt intensiever bomenonderhoud noodzakelijk. Dit vergt een meerjarige en planmatige aanpak, waarvoor een eerste raming in enkele jaren oploopt van €27.000 tot € 100.000 euro aan extra kosten voor onderhoud en vervanging van bomen. Een meer integrale en planmatige weging omvat die mogelijk forse investering, alsook andere maatregelen waaronder watermanagement en versterken van de biodiversiteit is gewenst. Daarop wil het college in deze kadernota nog niet vooruitlopen. Wel is het ten behoeve van de noodzakelijk intensivering van het onderhoud al in 2022 aanvullend budget noodzakelijk. Zie ook bijlage 1.

Uitgangspunt voor begroting

- ❖ De post bomenonderhoud voor 2022 ophogen met € 15.000;
- ❖ Deze incidentele meerkosten onttrekken uit de algemene reserve.

5.3 Geconsolideerd financieel effect programma 5

	2022	2023	2024	2025
Nieuw beleid				
Droogteproblematiek en bomenonderhoud	-15.000	Pm	Pm	Pm

Programma 6: Sociaal domein

6.1 Autonome ontwikkelingen

Bewegingen in uitvoeringskosten sociaal domein-taken

We zien al enige jaren een toename in de uitvoeringskosten van taken die de gemeente Rheden voor de gemeente Rozendaal uitvoert in het sociaal domein. Die roepen vragen op over de wijze van doorrekenen van kosten bij Rheden en vergt aandacht in de opdrachtgeverssfeer (zie structurele capaciteit sociaal domein). Deels echter maken de toename van kosten ook onderdeel uit van een landelijke ontwikkeling die zich buiten de invloedssfeer van Rozendaal moeilijk laat beheersen en verklaren. Nadere afspraken met Rheden over uitvoering van de sociaal domein-taken, alsook over de nieuwe rol van Incluzio worden rond of na de zomer verwacht. Dan wordt ook duidelijk welke kostenindicatie reëel is als basis voor begroting.

Onlangs heeft het rijk € 1.314 miljoen toegezegd voor de Jeugdzorg. De verdeling over gemeenten is nog niet definitief, maar onderstaande ramingen kunnen in lijn met de meicirculaire en advies van VNG worden vervat als uitgangspunt voor begroting:

	2022	2023	2024	2025
Autonoom Bijdrage Jeugd (1.3miljard)	45.000	35.000	35.000	28.000

- ❖ Voorstel: in de begroting bovengenoemde meerjarige rijksbijdrage voor kosten Jeugd opnemen;
- ❖ Voorstel: deze aannames bij begroting actualiseren indien daar aanleiding voor is;

6.2 nieuw beleid

We voorzien geen kosten voor nieuw beleid waarop we in deze kadernota een voorstel voor begroting voor opnemen.

6.3 Geconsolideerd financieel effect programma 6

Zie tabel 6.1.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

7.1 Autonome ontwikkelingen

We voorzien geen ontwikkelingen binnen dit programma die onvermijdelijke kosten met zich mee brengen.

7.2 Nieuw beleid

Klimaatverandering; mitigatie en adaptatie

Klimaatverandering is in toenemende mate een zorg. Enerzijds kan Rozendaal een bijdrage leveren door opwarming te helpen afremmen (mitigatie) en anderzijds, omdat opwarming niet geheel kan worden voorkomen, het rekening houden met de nadelige effecten (adaptatie). Door stappen te zetten in de energietransitie dragen wij bij aan mitigatie. Voor adaptatie nemen wij nu nog ad hoc stappen en willen wij de planvorming een impuls geven.

Energietransitie

Afgelopen jaren zijn er door dit college stappen gezet om Rozendaal te verduurzamen; energieneutraal en klimaatbestendig. De resultaten die geboekt zijn op het gebied van energiebesparing bieden perspectief en houvast voor de inzet op het uitvoeringsprogramma voor de komende periode.

Haagse besluitvorming over financiering ten aanzien van het klimaatakkoord en een wijziging in de Energiewet laat op zich wachten. Er wordt in de loop van komend jaar duidelijkheid verwacht over klimaatgelden en de eventuele regierol die gemeenten wettelijk krijgen op basis van de Energiewet. Voor de meerjarige aanpak en eventuele structurele kosten worden dan ook vooralsnog geen kosten opgenomen voor begroting.

Klimaatadaptatie

Het veranderende klimaat stelt nieuwe eisen aan de inrichting van onze openbare ruimte (zie ook droogteproblematiek bij bomen) en onze waterhuishouding, onder en bovengronds. Deze opgave vraagt om een integrale en planmatige aanpak. Hiervoor reserveert ons college in 2022 een bedrag dat ingezet kan worden voor het voorbereiden van een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.

Op basis van een kostenraming wordt voor 2022 een restant in de reserve energietransitie voorzien van € 120.000. We vinden het wenselijk om het restant-bedrag in te zetten voor voortzetting van de aanpak energietransitie en voor klimaatadaptatie. Waarbij voor begroting een nadere uitwerking volgt over de exact voorgestelde aanpak.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ De energietransitie en klimaatadaptatie bekostigen uit reserve energietransitie.
- ❖ € 120.000 onttrekken aan de reserve energietransitie.

Onderzoek wettelijke verplichting afval

De wijze waarop de afvalscheiding in Rozendaal is georganiseerd en met name de rol die de gemeentewerf speelt roept steeds nadrukkelijker vragen op over de passendheid binnen de wettelijke kaders. Het is noodzakelijk om te overwegen of de werf kan blijven voortbestaan en zo nee, welke alternatieve aanpak gewenst is. In 2022 is in ieder geval een onderzoek vereist naar het voldoen aan wettelijke verplichtingen ten aanzien van de afvalscheiding. Een onafhankelijk bureau heeft geraamd dat daarmee € 26.400 gemoeid gaat. Deze kunnen gedekt uit de algemene reserve. Uitvoering van de adviezen uit het onderzoek is onvoldoende voorzienbaar en concreet om te begroten.

- ❖ In begroting € 26.400 reserveren voor het onderzoek naar wettelijke verplichtingen afvalscheiding;
- ❖ De kosten voor dat onderzoek onttrekken uit de algemene reserve.

7.3 Geconsolideerd financieel effect programma 7

	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Onderzoek wettelijke verplichtingen afval	-26.400	0	0	0
Onderzoek afval tlv algemene reserve	26.400	0	0	0
Uitvoeringsprogramma energieneutraal	-120.000	Pm	Pm	Pm
energieneutraal tlv reserve energietransitie (inclusief impulsregeling klimaatadaptatie)	120.000	Pm	Pm	Pm
Totaal	0	0	0	0

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing

8.1 Autonome ontwikkelingen

Omgevingswet

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is vastgesteld op 1 juli 2022. De raad heeft inmiddels een aantal kredieten beschikbaar gesteld voor de invoering Omgevingswet (eenmalige voorbereidingskosten en opstellen Omgevingsvisie). Verwacht wordt dat de Omgevingswet structureel meerkosten met zich meebrengt. De omvang hiervan is nu nog niet in te schatten. Daarover en over de tegemoetkoming vanuit het rijk is nog onvoldoende duidelijk om hier op te nemen als voorstel voor begroting.

Voor implementatie voorzien we in 2022 wel op een aantal zaken concrete kosten die noodzakelijk moeten worden gemaakt om te anticiperen op de Omgevingswet. Het gaat daarbij om:

- omgang met de bruidsschat
- het opstellen van toepasbare regels, en
- het ontwikkelen van VTH-beleid.

Deze kosten leiden in 2022 tot €15.000 aan onvermijdelijke kosten.

Uitgangspunt voor begroting:

- ❖ In de begroting € 15.000 opnemen ten behoeve van projecten horende bij implementatie van de Omgevingswet;
- ❖ Deze kosten onttrekken uit de algemene reserve.

8.2 Nieuw beleid

We voorzien geen kosten voor nieuw beleid waarop we in deze kadernota een voorstel voor begroting voor opnemen. Zie verder bijlage 1.

8.3 Geconsolideerd financieel effect programma 8

	2022	2023	2024	2025
Autonoom				
Implementatie Omgevingswet	-15.000	Pm	Pm	Pm
Onttrekking uit algemene reserve	15.000	0	0	0
Totaal	0	0	0	0

C. Ontwikkeling financieel meerjarig perspectief

In dit hoofdstuk wordt, op basis van de meerjarenbegroting 2021-2024, de ontwikkeling van het financieel perspectief uiteengezet en wordt ook ingegaan op de ontwikkeling van de vermogenspositie en de weerstandsratio.

In onderstaande tabel zijn alle, zogenaamde, autonome ontwikkelingen en mutaties verwerkt ten opzichte van de begroting 2021-2024, dit leidt tot een geactualiseerd financieel perspectief als basis voor de programmabegroting 2022-2025.

De uitgangspunten hanterende die we in onderdeel A. van deze nota vaststellen komen we met de voorstellen voor begroting die in onderdeel B. worden gedaan tot onderstaande overzicht voor sluitende begroting:

	2022	2023	2024	2025
Vastgesteld begrotingssaldo 2020-2023	14.515	3.703	-9.375	-9.375
Programma 0				
Algemene uitkering	75.945	75.105	74.278	140.400
Herverdeling gemeentefonds	0	25.500	51.000	76.500
Stelpost inflatie 2025	0	0	0	-45.000
Lift renovatie	0	-2.800	-2.800	-2.800
Wet open overheid (Woo)	-28.852	-30.682	-30.682	-30.682
Website/DigiD	0	-14.000	-14.000	-14.000
Inhuur HRM	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
(Inhuur) VIC	-35.000	-25.000	-23.000	-19.000
Inhuur Financiën	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Inhuur wegens ziekte/flexibele schil	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Digitalisering (post en archief en cloud, structureel)	-24.500	-24.500	-24.500	-24.500
GMR vaste bijdrage	-9.200	-9.200	-9.200	-9.200
Programma 1				
Nieuwe verdeelsleutel brandweer	-8.000	-16.000	-24.000	-70.400
Brandweer post Ede-stad	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Huisvesting brandweer	0	p.m.	p.m.	p.m.
Programma 2				
Afschrijvingslasten herstructurering Moestuin	-1.800	-1.800	-1.800	-1.800
Programma 3				
n.v.t.				

Programma 4				
Bijdrage VVE IKC Dorpsschool	-10.750	-10.750	-10.750	-10.750
Programma 5				
Droogteproblematiek bomen	-15.000	pm	pm	pm
Programma 6				
Gelden Jeugd	45.000	35.000	35.000	28.000
Programma 7				
Onderzoek wettelijke verplichtingen afval	-26.400	0	0	0
Onderzoek afval tlv algemene reserve	26.400	0	0	0
Uitvoeringsprogramma energieneutraal	-120.000	pm	pm	pm
energieneutraal tlv reserve energietransitie (inclusief impulsregeling klimaatadaptatie)	120.000	pm	pm	pm
Programma 8				
Omgevingswet	-15.000	0	0	0
Omgevingswet tlv algemene reserve	15.000	0	0	
Bijgesteld begrotingssaldo bestaand beleid	346	4.686	11.644	2.753

Vermogenspositie en weerstandsratio

	Stand 31-12-2020	Begroot 1-1-2022	Begroot 1-1-2023	Begroot 1-1-2024	Begroot 1-1-2025
A. Algemene reserve					
Mobiel	4.217.152	3.893.438	3.793.438	3.793.438	3.793.438
subtotaal A	4.217.152	3.893.438	3.793.438	3.793.438	3.793.438
B. Bestemmingsreserves					
Monumenten	25.959	25.959	25.959	25.959	25.959
Vervanging inventaris gem.huis	82.567	89.253	95.939	102.625	109.311
Digitalisering	130.400	97.400	97.400	97.400	97.400
Fietspaden	147.551	147.551	147.551	147.551	147.551
Reserve sociaal domein	620.154	404.654	404.654	404.654	404.654
Reserve wegen	88.966	92.187	95.408	98.629	101.850
Reserve begraafplaats	18.913	18.913	18.913	18.913	18.913
Res. Energietransitie	318.277	0	100.000	100.000	100.000
Res. Dekking kapitaallasten	3.955.179	3.770.115	3.596.014	3.422.448	3.253.412
Totaal onderdeel b.	5.387.966	4.646.032	4.581.838	4.418.179	4.259.050
C. Voorzieningen					
Riolering	868.000	952.000	1.026.000	1.096.000	1.171.000
Wachtgeld/pensioenen wethouders	354.464	369.464	384.464	399.464	414.464
subtotaal C	1.222.464	1.321.464	1.410.464	1.495.464	1.585.464
Totaal	10.827.582	9.860.934	9.785.740	9.707.081	9.637.952

Bij het vermelden van de stand van de reserves en voorzieningen gaat het altijd om een momentopname. De eerste kolom is conform de jaarrekening, dus de werkelijke stand per 31-12-2019. Voor de jaren erna is rekening gehouden met de verwachte mutaties (ofwel claims) in 2020 en verder zoals de energietransitie en de vaste meerjarige onttrekkingen en toevoegingen.

Weerstandsratio

Voor de weerstandsratio geldt dat deze hetzelfde is zoals opgenomen in de jaarrekening 2020, ofwel meer dan uitstekend.

Weerstandsvermogen		Beschikbaar		Benodigd
Structureel	A	10.000	B	151.250
Incidenteel	C	4.217.152	D	152.500
Totaal	E	4.227.152	F	303.750
Structureel (A/B)		0,07		
Incidenteel (C/D)		27,65		
Totaal (E/F)		13,92		

De gemeente Rozendaal is hiermee uitstekend in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorzieningenniveau in gevaar uitkomt. Bij materiële tegenvallers van structurele aard is er zodoende ook voldoende tijd om de maatregelen in kaart te brengen die nodig zijn om een structureel evenwicht tot stand te brengen.

Tevens biedt de algemene reserve daarmee ook ruimte om te investeren.

Bijlage 1: Opbrengst brede inventarisatie

Zoals beschreven in de inleiding is deze nota het resultaat van een brede inventarisatie van voor de gemeente Rozendaal relevante ontwikkelingen. Dit levert breed inzicht voor de uitdagingen waar Rozendaal voor staat. Evenwel kan binnen de behoudende uitgangspunten voor begroting en met het oog op sluitend meerjarig begroten maar beperkt worden geïnvesteerd in die opgaven.

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke onderdelen door dit college – de uitgangspunten volgende – vooralsnog niet hebben geleid tot concrete voorstellen voor begroting zoals vervat in onderdeel B. voor de meerjarenbegroting 2022 – 2025.

Thema	Toelichting	Weging
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning		
Organisatieontwikkeling	De organisatieontwikkeling bestaat uit een aantal belangrijke aspecten waarvan digitalisering en het opvangen van kritische kwetsbaarheden belangrijke zijn. Met Hiemstra en De Vries werken we aan de noodzakelijke versterking van de organisatie op het vlak van leiderschap en competenties die passen bij de gemeente Rozendaal in deze tijd. Andere aspecten waar we ons op richten zijn het verbeteren van het opdrachtgeverschap en het verbeteren van de interne beheersing en controle.	Waar voor afzonderlijke thema's nader financiering noodzakelijk blijkt zullen daarover voorstellen worden gedaan.
Effecten coronapandemie	Over 2020 en deels ook 2021 maken we meerkosten door de effecten van COVID binnen programma 0. We voorzien echter geen extra kosten voor de komende periode. Meerwerk ten aanzien bijvoorbeeld uitgestelde dienstverlening in het kader van rijbewijzen of huwelijken past binnen de formatie. Aanvullende faciliteiten ten aanzien van thuiswerken zijn ingezet en vallen voor het overige binnen de post digitalisering.	Om voornoemde redenen kiezen we er voor om geen post te begroten ten aanzien van coronakosten.
Inzet algemene reserve gefaseerd afbouwen	Met de provincie is de afspraak gemaakt dat Rozendaal indien nodig tijdelijk reserves in mag zetten om de begroting sluitend te krijgen. Daarbij moet dan wel een afbouw zichtbaar zijn. Deze optie is ingegeven door de krappe begroting en de uitstekende reservepositie.	Met de huidig voorgestelde aanname komen we tot een sluitende begroting en is deze eventuele inzet niet noodzakelijk.
OZB-verhoging gefaseerd invoeren	Gezien de krapte in de structurele exploitatie is het denkbaar dat gedacht wordt aan ophoging van het OZB-tarief. Met de nu	In het overgangsjaar kiezen we ervoor de OZB niet of beperkt te verhogen.

	gehanteerde aannames komen we echter (vooralsnog) tot een sluitend meerjarenperspectief.	
(modernisering) dienstverlening	Naast de digitalisering van de dienstverlening en een aanzet voor de verbeterde website ligt er een uitdaging ten aanzien van de dienstverlening in relatie tot de huidige inrichting van het gemeentehuis. Deze voldoet niet aan moderne eisen voor duurzaamheid, informatieveiligheid en toegankelijkheid. De aanpak daarvan kan in samenhang worden gezien we met de nu gehanteerde openingstijden en de grote druk op de capaciteit die dat met zich meebrengt.	Het past niet om in overgangsjaar 2022 hier (nieuw) beleid voor te ontwikkelen.
Toekomstbestendig gemeentelijk vastgoed	Naast het onderzoek naar afvalscheiding dat implicaties kan hebben voor gebruik van de gemeentewerf, vraagt ook het gemeentehuis om verduurzaming. Het gebouw voldoet niet aan moderne normen voor duurzaamheid (hoewel een uitzondering kan worden toegepast vanwege het monumentale karakter) en behoeft – in samenhang met de opgave voor dienstverlening – ten aanzien van toegankelijkheid, informatieveiligheid alsook digitalisering van archiefbestanden aanpassing.	Het past niet om in overgangsjaar 2022 hier (nieuw) beleid voor te ontwikkelen.
Versterking raadsondersteuning	Landelijk wordt de noodzaak gevoeld om gemeenteraden te versterken in kennis en ondersteuning. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het versterken van de lokale rekenkamer.	Er zijn onvoldoende signalen om hier een concreet voorstel voor te doen.
Versterking juridische ondersteuning	De wettelijke kaders worden complexer en dwingender met de jaren. Het wordt steeds moeilijker om én kennis van de beleidsinhoudelijke én de benodigde juridische kennis in huis te organiseren. Omdat externe capaciteit vaak duur is, is het te overwegen om interne juridische capaciteit te versterken.	Wordt niet als dusdanig urgent ervaren dat hier een voorstel voor wordt gedaan.
Rozendaal als proeftuin	Rozendaal zou – juist ook vanwege de zeer kleine schaal van handelen – interessant kunnen zijn als proeftuin voor nieuwe ontwikkelingen. Daar zouden de Rozendalers van kunnen profiteren. Een voorbeeld daarvan is Proeftuin PAW/Wijk van de toekomst.	Op basis van concrete voorstellen te beoordelen. Nu onvoldoende concreet om als voorstel op te nemen in de kadernota.

Programma 1 Veiligheid		
N.v.t.		
Programma 2 Verkeer en vervoer		
Wegenonderhoud	Ten aanzien van het wegenonderhoud constateren we dat eerdere aannames leiden tot aanzienlijke meerkosten ten opzichte van de huidige begrote situatie. Dit vergt een integrale heroverweging en een meer planmatige aanpak.	Het past niet in de relatief beleidsneutrale opzet van deze kadernota om dit als uitgangspunt te hanteren voor begroting. Uitwerking is aan het volgende college.
Vervangen van verlichtingsarmaturen meerjarige aanpak	De verlichtingsarmaturen op De Genestetlaan, de Kerklaan en de Bernard ter Haarlaan zijn afgeschreven en aan vervanging toe. Deze gelegenheid wordt aangegrepen om te verduurzamen door het aanbrengen van LED-armaturen. Vanaf 2022 tot en met 2026 zal jaarlijks een € 15.000,- nodig zijn. De juiste prioritering en aanpak hiervoor vergt een gemeentebrede heroverweging die niet past in de beleidsneutrale aanpak voor deze Kadernota.	Om voornoemde reden wordt nu geen aanvullend budget gereserveerd in de begroting voor de vervanging van de verlichtingsarmaturen. Het past niet in de beleidsneutrale opzet van deze kadernota om dit als uitgangspunt te hanteren voor begroting. Uitwerking is aan het volgende college.
Duurzame mobiliteit / strategie laadpalen	In 2022 zal een nieuwe concessie laadpalen worden afgesloten door de provincies Gelderland en Overijssel. De verwachting van de provincie Gelderland is dat er in onze gemeente in 2025 rond de 100 laadpalen zijn geplaatst. De gemeentelijke bijdrage per laadpaal bedraagt € 500,-. Het is de verwachting dat dit bedrag wordt voortgezet in een nieuwe concessie en daarmee dat de bijdrage ook vanaf 2022 gevraagd wordt. Het zal daarmee om een totaalbedrag van €50.000 euro gaan, verspreid over de jaren 2022-2025.	Het past niet in de beleidsneutrale opzet van deze kadernota om dit als uitgangspunt te hanteren voor begroting. Uitwerking is aan het volgende college.
Programma 3 Economie		
N.v.t.		
Programma 4 Onderwijs		
Voor- en vroegschoolse educatie	De voor- en vroegschoolse educatie brengt extra kosten met zich mee, maar we ontvangen hier sinds 2019 ook extra middelen voor, in de vorm van een specifieke uitkering die via SiSa verantwoord moet worden. Vooralsnog voor vier jaar, t/m	Dit kan kostenneutraal begroot, behoeft zodoende geen voorstel in de kadernota.

	2022. In 2021 gaat het om € 62.330. Deze middelen zijn naar verwachting voldoende. Uitvoering is daarmee budgettair neutraal.	
Integraal huisvestingsbeleid/plan onderwijs	Eind 2021 wordt een wettelijke verplichting door Tweede Kamer <i>behandeld</i> die het opstellen van een integraal huisvestingsplan aan gemeenten voorschrijft. Indien dit van kracht wordt brengt die verplichting projectkosten en mogelijk nadere uitvoeringskosten mee. Het is nog niet voorzienbaar of, wanneer en welke wettelijke verplichting precies gaat gelden, alsook welke bekostiging daar mee gemoeid gaat.	Het past niet in de beleidsneutrale opzet van deze kadernota om dit als uitgangspunt te hanteren voor begroting. Uitwerking is aan het volgende college
Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie		
Droogteproblematiek en bomenonderhoud <u>meerjarige aanpak</u>	Door de opwarming van het klimaat, maar ook door veroudering wordt een intensiever bomenonderhoud noodzakelijk. Dit vergt een meerjarige en planmatige aanpak, waarvoor een raming door extern adviesbureau een kostenontwikkeling inhoudt dat in enkele jaren oploopt van € 27.000 tot € 100.000 euro aan meerkosten vanwege intensiever onderhoud en vervanging van bomen. De daarvoor noodzakelijke planmatige aanpak omvat naast de (keuzes over) mogelijk forse investering, ook inzet van flankerende maatregelen, waaronder watermanagement en versterken van de biodiversiteit is gewenst.	Deze <u>meerjarige aanpak</u> is niet onuitstelbaar. Vanwege het beleidsneutrale karakter van deze nota reserveren we hiervoor geen bedrag voor de komende begroting. Wel wordt voor 2022 het bedrag van € 15.000 euro meerkosten bomenonderhoud opgenomen in de kadernota om het minimaal noodzakelijke aan extra onderhoud te kunnen verrichten.
Routebureau Veluwe	Het Routebureau Veluwe wordt naar verwachting eind 2021 opgericht om de kwaliteiten van recreatieve netwerken te waarborgen (fiets-, wandel-, ruiternetwerken). Gemeente- en regionaal overschrijdende netwerken worden digitaal en fysiek ontsloten vanaf 2023. De gemeentelijke bijdrage (vanaf 2023) hieraan is nog onbekend.	De (kosten)ontwikkeling ten aanzien van het routebureau zijn onvoldoende concreet om in deze kadernota een aanname voor te doen ten behoeve van begroting.
Programma 6 Sociaal domein		
Uitvoeringskosten sociaal domein-taken Rheden	We zien al enige jaren een toename in de uitvoeringskosten van taken die Rheden voor Rozendaal uitvoert in het sociaal domein. Die roepen vragen op over de wijze van doorrekenen van kosten bij Rheden en	Om voornoemde redenen wordt als uitgangspunt voor begroting genomen dat de kosten en baten sociaal domein reëel begroot moeten worden,

	vergt aandacht in de opdrachtgeverssfeer (zie structurele capaciteit sociaal domein). Deels echter maken de toename van kosten ook onderdeel uit van een landelijke ontwikkeling die zich ook buiten de invloedssfeer van Rozendaal moeilijk laat beheersen en verklaren. Onlangs heeft het rijk € 1.314 miljoen toegezegd. De verdeling over gemeenten is nog onduidelijk. Nadere afspraken met Rheden over uitvoering van de sociaal domein-taken, alsook over de nieuwe rol van Incluzio worden rond of na de zomer verwacht. Dan zal ook duidelijk welke kostenindicatie reëel is als basis voor begroting.	op basis van meest recente inzichten ten tijde van begroting; Vooralsnog wordt dan ook geen nadere post opgenomen voor begroting ten aanzien van de kosten (en baten) sociaal domein.
(doordecentralisatie) Beschermd wonen	Vanaf 1 januari 2022 wordt beschermd wonen een (regie)taak van elke gemeente. Er is sprake van een doordecentralisatie waarbij met een overgang van tien jaar de financiële middelen die bij centrumgemeenten waren ondergebracht, worden toegekend aan alle gemeenten in een regio. Dat betekent dat niet alleen de 43 centrumgemeenten (waaronder Arnhem voor onze regio), maar alle gemeenten zich moeten inzetten voor inwoners die in aanmerking komen voor beschermd wonen. Behalve een doordecentralisatie van taken vindt ook een herijking plaats van de verdeling van de middelen. Het Rijk beoogt een herverdeling door middel van een integratie-uitkering, waarbij in tien jaar de middelen niet meer op historische gronden maar op basis van een objectief verdeelmodel worden verdeeld. Het Rijk maakt naar verwachting binnenkort het landelijke objectieve verdeelmodel bekend. Op grond hiervan worden de gelden voor beschermd wonen vanaf 1 januari 2023 stapsgewijs aan de afzonderlijke gemeenten beschikbaar gesteld. Vanaf dat moment zullen we als Regio inzicht krijgen in de financiële effecten van de doordecentralisatie en de implementatie van dit model.	Om voornoemde redenen wordt als uitgangspunt voor begroting genomen dat de kosten en baten beschermd wonen reëel begroot moeten worden, op basis van meest recente inzichten ten tijde van begroting; Vooralsnog wordt dan ook geen nadere post opgenomen voor begroting ten aanzien van de kosten (en baten) beschermd wonen.
Wet inburgering	Per 1 januari 2021 treedt de nieuwe Wet inburgering in werking. Van gemeenten wordt dan verwacht meer regie te pakken op het proces van inburgering. Daar zijn kosten mee gemoeid die – in principe – onderdeel zijn van een passende rijksbijdrage. Over de uitvoering van deze wet kunnen nadere	Om voornoemde redenen wordt als uitgangspunt voor begroting genomen dat de kosten en baten Wet inburgering reëel begroot moeten worden, op basis van

	afspraken worden gemaakt met Rheden. Zodoende zullen de kosten die hiermee gemoeid zijn ook onderdeel zijn van het gesprek over de uitvoeringskosten van Rheden, welke ten tijde van de begroting nader gespecificeerd kunnen worden.	meest recente inzichten ten tijde van begroting; Vooralsnog wordt dan ook geen nadere post opgenomen voor begroting ten aanzien van de kosten (en baten) Wet inburgering.
Coronakosten sociaal domein	Er zijn vooralsnog geen indicaties dat er in het zorgdomein meerkosten worden verwacht vanwege de coronapandemie waarop we moeten anticiperen in de meerjarenbegroting. Het zou kunnen gaan om uitgestelde zorg, of bijvoorbeeld om toenemend gebruik van voorzieningen rondom werk- en inkomen.	Om die reden wordt geen bedrag voor coronakosten opgenomen in de komende meerjarenbegroting; Indien zich (onvoorziene) kosten voordoen zullen deze worden gedekt uit de algemene reserve welke is aangevuld bij jaarrekening met restant van Coronagelden ad € 34.000.
Verbindingen tussen sociale voorzieningen verbeteren	De aansluiting tussen de verschillende sociale voorzieningen kan beter. Met de hernieuwde samenwerking met Inklusio wordt dit afdoende onderdeel van staande beleid.	Geen aanleiding om hier aanvullende op de samenwerking met Inklusio voorstellen voor te doen.
Programma 7 Volksgezondheid en milieu		
<u>Meerjarige aanpak energietransitie en aanpak klimaatadaptatie</u>	Afgelopen jaren zijn er door dit college stappen gezet om Rozendaal te verduurzamen; energieneutraal en klimaatbestendig. De resultaten die geboekt zijn op het gebied van energiebesparing bieden perspectief en houvast voor de inzet op het uitvoeringsprogramma voor de komende periode. In afwachting van Haagse besluitvorming over financiering ten aanzien van het klimaatakkoord en een wijziging in de Energiewet mag de aanpak tussentijds niet stil komen te vallen. Voor de meerjarige aanpak en eventuele structurele kosten worden in de begroting vooralsnog geen kosten opgenomen.	In de kadernota wordt geen bedrag gereserveerd voor de meerjarige uitvoering van de energie- en klimaatopgave de reserve energietransitie aan te wenden. Wel het bedrag van €120.000 opgenomen in de begroting voor de continuïteit in de aanpak (energietransitie) en het voorbereiden van een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.
Opknappen begraafplaats	De begraafplaats dient in 2022 te worden opgeknapt. Het betreft een kostenneutrale aanpak omdat de kosten gedekt worden uit subsidie.	Geen kosten voor op te nemen in begroting.
Publieke gezondheid en luchtkwaliteit.	Met name houtstook is een aandachtspunt voor dit college ten aanzien van de	Het past niet in de beleidsneutrale opzet van deze

	luchtkwaliteit in Rozendaal. Het is denkbaar dat er naast de staande aanpak voor houtstook ook andere aspecten van de kwaliteit van de Rozendaalse lucht aan de orde komen. Bijvoorbeeld luchtverontreiniging door autoverkeer (fijnstof).	kadernota om dit als uitgangspunt te hanteren voor begroting.
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing		
Omgevingswet	De invoeringsdatum van de Omgevingswet ligt op 1 juli 2022. De raad heeft inmiddels een aantal kredieten beschikbaar gesteld voor de invoering Omgevingswet (eenmalige voorbereidingskosten en uitvoeren omgevingsvisie). Verwacht wordt dat de Omgevingswet structureel meerkosten met zich meebrengt. De omvang hiervan is nu nog niet in te schatten. Daarover en over de tegemoetkoming vanuit het rijk is nog onvoldoende duidelijkheid. Voor implementatie voorzien we in 2022 wel op een aantal zaken concrete kosten (omgang met de bruidsschat, opstellen van toepasbare regels en VTH-beleid, totaal €15.000) die moeten worden begroot.	Structurele kosten en andere implementatiekosten dan welke nu voldoende concreet benoemd in de kadernota maken geen onderdeel uit van het voorstel voor begroting.
Burgerparticipatie (i.r.t Omgevingswet en Transitievisie warmte	In de begroting (programma 0) is eerder een notitie burgerparticipatie toegezegd, als methode om te werken aan en in gesprek te komen over ‘spelregels’ voor participatieve projecten. In overleg met de raad is dit uitgesteld, samenhangend met het werk van de raads werkgroep burgerparticipatie. (Zie jaarverslag, programma 0). De noodzaak van deze opgave wordt nu ook zichtbaar in het proces op weg naar de Omgevingsvisie en in het opstellen van de Transitievisie Warmte. Ook de Omgevingswet zelf eist dat gemeenten op een andere manier vormgeven aan de participatie met inwoners. Zo zal bijvoorbeeld de inspraakverordening tegen het licht moeten worden gehouden. Daarmee krijgt de ambitie burgerparticipatie ook een plek in de implementatieopgave Omgevingswet. Op dit moment is dit in financieel opzicht onvoldoende concreet om op te nemen in deze kadernota.	Onvoldoende concreet om op te nemen in de kadernota.

Bijlage 2 Financieel-technische uitgangspunten

1. Algemene uitgangspunten

a. Bestaand beleid

Uitgangspunt voor de begroting 2022 is het bestaande en aanvaarde beleid. Als bestaand beleid wordt beschouwd de budgetten met onderbouwing uit de begroting 2021 met daaraan toegevoegd besluiten en begrotingswijzigingen tot 1 juni 2021, ofwel de stand van de kadernota.

b. Nieuw beleid

Nieuw beleid wordt als uitgangspunt gehanteerd bij begroting indien hier door de raad een besluit over is genomen. Hetzij middels een voldoende concreet besluit in deze kadernota. Danwel in een afzonderlijk besluit bij het vaststellen van de begroting of anderszins.

c. Loon- en prijsstijgingen

Er wordt rekening gehouden met prijsstijgingen bij alle kosten en opbrengsten. Ook wordt de uitkomst van de meicirculaire over het gemeentefonds (en indien mogelijk) de septembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken meegenomen. Voor de hoogte van de prijsstijgingen wordt aansluiting gezocht bij de meicirculaire over het gemeentefonds tenzij er aanleiding is om hier op individuele posten van af te wijken (bijvoorbeeld door prijsafspraken). Met betrekking tot de personeelskosten wordt uitgegaan van de formatie en het salarisspeil per 1-6-2021 plus de eventuele te verwachten periodieke verhogingen. De salarisverhogingen zoals die zijn afgesproken in het CAO-akkoord worden hierin meegenomen. Voor wat betreft de sociale lasten zal een inschatting worden gemaakt van de premiestijgingen op basis van de meest actuele informatie.

d. Planmatig onderhoud en beheer

De lasten van planmatig onderhoud en beheer worden gebaseerd op de vastgestelde geactualiseerde onderhoudsplannen (riolering, e.d.). Structurele lasten als gevolg van in het beleidsplan genoemde uitgaven of investeringen zullen eveneens worden opgenomen.

e. Inwoner gerelateerde kosten

Rekening wordt gehouden met toe- of afname van aantal inwoners en de doorwerking daarvan in de bijdragen van gemeenschappelijke regelingen.

2. Financieel technische uitgangspunten

a. Aantal inwoners en woonruimten

Het aantal inwoners en woonruimten worden gebaseerd op de meest actuele vastgestelde cijfers. Hierbij wordt rekening gehouden met de groei van het aantal woonruimten en inwoners als gevolg van woningbouw.

b. Rente

Over de (verplichte) uitgezette gelden bij de schatkist wordt geen rente ontvangen. Doordat er geen rente wordt ontvangen en wij geen leningen hebben, stellen wij de renteomslag op 0% (conform de BBV voorschriften).

c. Belastingen

Uitgangspunt voor de begroting 2022 zijn de in de begroting 2021 opgenomen tarieven. In principe wordt hierop alleen de inflatiecorrectie toegepast.

- Ozb: Bij de bepaling van de ozb tarieven wordt rekening gehouden met de nieuwe woz-waardes per 1 januari 2022 met als waardepeildatum 1 januari 2021. Indien de waardes dalen zullen de tarieven stijgen om eenzelfde opbrengst te kunnen genereren en vice versa.
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt aangepast naar het niveau om tot 100% kostendekkendheid te komen.
- Het tarief rioolheffing wordt vastgesteld op basis van het vastgestelde vGRP.

d. Leges

Bij de leges wordt gestreefd naar een kostendekkend tarief (huwelijken, grafrechten, leges omgevingsvergunning). Op de hoogte van bepaalde leges kan de gemeente geen invloed uitoefenen aangezien deze (maximumtarieven) worden voorgeschreven door het ministerie (paspoorten, identiteitskaarten). Jaarlijks wordt in de begroting en jaarrekening bij de paragraaf lokale heffingen ingegaan op de kostendekkendheid van de verschillende tarieven en leges.